

ISSN 2091-5187

SERVIS

ILMIY-AMALIY
JURNAL

№3

2026

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026-yil, 3-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008-yil 31-dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017-y., 239/5-sonli qarori bilan e’tirof etilgan.

Tahririyat a’zolari:

Mas’ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardayev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardayeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
X.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay’ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay’ati raisi o‘rinbosari:

O.M.Pardayev – SamISI prorektori, iqtisod fanlari doktori,
professor

Tahrir hay’ati a’zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

D.H.Aslanova – iqtisod fanlari nomzodi, professor

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

X.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

Зафаржон Толибжонович Вахобов Социально-экономические эффекты брендинга туристских дестинаций: модель оценки на примере Самарканда	153
Хасан Абдусайитович Рахимов Меҳмонхоналарнинг иқтисодий рақобатбардошлигини ошириш йўллари	161
Mohigul Ulug‘bekovna Shodiqulova Madaniy turizmni rivojlantirishda kichik biznes va mahalliy tadbirkorlikning o‘rni	164
Shaxnoza Shomurotovna Toshpulatova Mehmonxonalarning rivojlanish tarixi hamda “mehmonxona” tushunchasining ilmiy, nazariy va amaliy masalalari	169
MENEJMENT VA MARKETING	
Xilola Nematovna Ochilova Ilmiy kadrlar tayyorlash va ilm-fan sohasida boshqaruv samaradorligini oshirish yo‘llari	172
Mahliyo Islamovna Diyarova, Sanjar Abdulahodovich Rahimov Uy-joy qurilishini rivojlantirishning iqtisodiy boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	179
MOLIYA, PUL MUOMALASI VA KREDIT	
Azim Qayumovich G‘apparov, Dostonbek Jo‘rabek o‘g‘li Qoplonov Ijtimoiy obyektlarda qurilish xizmatlarini moliyalashtirishning samaradorligini oshirish: nazariy va amaliy yondashuvlar	185
Abdunazar Narzullayevich Ibragimov Islom moliya tashkilotlarida buxgalteriya hisobini xalqaro standartlar asosida tashkil etish	189
BUXGALTERIYA HISOBI, IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT	
Низомиддин Бегбутаевич Хўжабеков Консолидациялашган молиявий ҳисобот ва бизнес бирлашувларида кечиктирилган фойда солиғини МҲХС (IAS) 12 асосида тан олиш	197
Умар Худайбердиев Қўшилган қийматнинг шаклланиши ва мамлакат ялпи ички маҳсулот ҳажмининг кўпайиши	206
Ortiq Eshnazarovich Ernazarov Xizmat ko‘rsatish sohasini chiziqli ekonometrik modelashtirishda juft korrelyatsiya koeffitsiyentining ahamiyati	208
Bekniyoz Suvonov Moliyaviy hisobot tahlilini raqamli transformatsiya qilishning analitik imkoniyatlari	212
Bobir Kiyomidinovich Muftaydinov Korxonaning to‘lov qobiliyatini kompleks baholashda qo‘llaniladigan skoring usulining mazmuni	217
Хушвакт Мансурович Ёдгоров Дори воситалари саноати корхоналарида асосий ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисоби ва таннархни аниқлаш тартиби	221
TA’LIM, KADRLAR TAYYORLASH VA PEDAGOGIKA	
Li Shan Research on the Impact of Teacher's Ethics and style on the Core Competitiveness of Universities	227
Kamoliddin Asomiddin o‘g‘li Jaxongirov Ta’lim turizmi bozorini rivojlantirishning xalqaro tajribasi va uni o‘zbekiston sharoitida qo‘llash imkoniyatlari	231
E’TIBORGA MOLIK MASALALAR	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев Узоқ умр кўриш сирлари. Фарзанд тарбиялашдаги хатолар	236
Мамаюнус Пардаев, Фарход Набиев Манфаатлар тўқнашуви мазмуни ва турлари	238

Хушвакт Мансурович Ёдгоров – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти мустақил тадқиқотчиси

УДК: 657.1

ORCID: 0009-0000-1926-4610

yodgorovkhushvaqt@gmail.com

ДОРИ ВОСИТАЛАРИ САНОАТИ КОРХОНАЛАРИДА АСОСИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ХАРАЖАТЛАРИ БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ ВА ТАННАРХНИ АНИҚЛАШ ТАРТИБИ

Аннотация. Ушбу мақолада дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналарида ишлаб чиқариш жараёнларининг ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда бухгалтерия ҳисобини юритишнинг мазмун-моҳияти, дори воситалари ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисобини юритишнинг зарурияти очиб берилган. Шунингдек, дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналарида асосий ишлаб чиқариш харажатларини тайёр маҳсулотлар таннархига олиб боришнинг услубий тартиб-қоидалари ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: дори воситалари саноати корхоналари, асосий ишлаб чиқариш, дори воситаларини бирламчи қадоқлаш жараёни, дори воситаларини иккиламчи қадоқлаш жараёни, дори воситалари ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисоби.

Кириш. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Республикада озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонида қуйидаги кўрсаткичлар келтирилган: “охирги уч йилда импорт ўрнини босувчи 75 турдаги 289,9 миллион АҚШ доллари миқдоридаги озиқ-овқат саноати маҳсулотлари ишлаб чиқарилиши таъминланиб, импорт ҳажми 7,4 фоизга камайди. Республика саноатида озиқ-овқат саноати улуши 14 фоиздан 16,6 фоизга ошди”¹. Мазкур кўрсаткичларни мамлакатда сўнгги йилларда озиқ-овқат соҳаси бўйича амалга оширилиб келинаётган катта ижтимоий-иқтисодий ислохотлар натижаси деб баҳолаш мумкин бўлади. Сўнгги пайтларда мамлакат раҳбари томонидан озиқ-овқат саноати маҳсулотларининг асосий таркибий қисмларидан бири ҳисобланадиган дори воситалари ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириш бўйича ҳам қатор вазифалар белгилаб берилмоқда. Манашундай вазифалардан бири 2026 йил март ойида ўтказилган видеоселекторда яна бир бор муҳокама этилиб, унда сўнгги тўққиз йилда мазкур тармоқни модернизациялаш мақсадида 1,8 миллиард доллар инвестиция киритилганлиги ва бунинг натижасида ишлаб чиқариш қуввати 140 тага ошгани таъкидланган. Шунингдек, йиғилишда яна бир муҳим кўрсаткич, яъни дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналари сони 58 тани ташкил этиб, мазкур субъектлар томонидан ишлаб чиқарилган дори воситалари сони икки баробарга кўпайганига эътибор қаратилган². Ушбу кўрсаткичлар таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, давлатимиз раҳбари томонидан берилаётган эътибор натижасида мамлакат ичида дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналари ва уларга мос равишда дори маҳсулотлари ҳажми йилдан-йилга тез суръатларда ошиб бормоқда. Бу эса, ўз навбатида, корхоналар томонидан амалга оширилиб келинаётган дори воситалари ишлаб чиқариш жараёнларини халқаро тажрибаларга мос равишда ташкил этиш, замонавий маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, ушбу жараёнларни назорат қилиш ва бошқариш орқали бошқарув самарадорлигига эришиш, бунда дори воситалари каби маҳсулотлар ишлаб чиқариш

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Республикада озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони. 2024 йил 16 февраль. ПФ-36-сон.

² <https://gov.uz/oz/ssv/news/view/139446>

жараёнлари бухгалтерия ҳисобини янада такомиллаштириш соҳа олдидаги энг асосий вазифалардан ҳисобланади.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. К.Б.Уразов, харажатларнинг турли белгилари бўйича таснифини ишлаб чиққан ҳамда уларнинг ҳар бирига таъриф ва тавсиф берган. Жумладан, ишлаб чиқариш харажатларига “бевоситамаҳсулотларни (иш, хизматларни) ишлаб чиқаришга кетган, шунингдек, уларнинг таннархини ташкил этувчи харажатлар”¹ деб таъриф берган. Олим томонидан бажарилган яна бошқа ўқув адабиётида эса, ишлаб чиқариш харажатлари бўйича таърифлар, қурилиш корхоналари, деҳқончилик хўжалиги, қишлоқ хўжалиги тармоқлари ва бошқа соҳалар хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда берилган².

Б.А.Ҳасанов ва А.А.Ҳашимовлар “Харажатлар маҳсулотларни ишлаб чиқариш, товар сотиш, иш бажариш ва хизмат кўрсатиш билан боғлиқ бўлган сарфларнинг пулдаги ифодасидир. Ишлаб чиқариш корхоналарида харажатлар асосан хом ашё, материаллар, ёқилғи ва меҳнатга ҳақ тўлаш харажатларидан иборат бўлади”³

Н.Б.Абдусаломова бошқарув ҳисобини такомиллаштириш бўйича илмий изланишлар олиб борган ва “харажатлар маркази бўйича харажатларни режалаштириш ва ҳисобини ташкил қилишнинг ўзига хос хусусияти шундаки, бу жойда харажатлар унинг учун тўғри харажатлар бўлиб ҳисобланади”⁴ деган илмий хулосага келинган.

Б.Ф.Боронов ишлаб чиқариш харажатларини “маҳсулотларни асосий ишлаб чиқариш бўлимларига сарфланган ҳамда ушбу бўлимларда ишлаб чиқарилган ҳар бир маҳсулотларнинг таннархини ташкил этадиган харажатлар”⁵ деб ифодалаган. Мазкур таъриф корхоналарда асосий ишлаб чиқариш босқичида бир эмас, балки бир нечта асосий ишлаб чиқариш бўлинмалари фаолият кўрсатишини кўрсатиб беради.

Ш.А.Пардаева томонидан турли тармоқ корхоналарида харажатларга оид стратегик бошқарув ҳисобини юритиш бўйича илмий изланишлар олиб борилган бўлиб, корхоналарда бошқарув ҳисобини такомиллаштириш бўйича аҳамиятга молик илмий-назарий таклифлар ишлаб чиқилган. Олиманинг назарида “харажатларнинг стратегик бошқарув ҳисобида замонавий ҳамда янги усулларни жорий қилиш, энг биринчи навбатда харажатларни қисқартириш, яъни ресурсларни тежаш концепцияси билан бевосита чамбарчас боғланган бўлиши керак”⁶ деган хулосага келинган.

Тадқиқот методологияси. Дори воситалари саноати корхоналарида асосий ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисоби ва таннархни аниқлаш тартиби бўйича олиб борилган тадқиқот ишида илмий абстракциялаш, иқтисодий таҳлил, монографик кузатув, қиёслаш, индукция ва дедукция каби тадқиқот усулларидан фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар. Юқоридаги тадқиқот натижаларидан хулоса қилган ҳолда дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналарида ишлаб чиқариш жараёнлари бухгалтерия ҳисобини ушбу тармоқ корхоналари фаолиятининг ўзига хос хусусиятларидан, яъни ишлаб чиқариш технологиясидан келиб чиққан ҳолда ташкил этиш ва юритиш зарур деб ҳисоблаймиз. Чунки, дори воситалари ишлаб чиқариш

¹ Уразов К.Б., Пўлатов М.Э. Бухгалтерия ҳисоби. Дарслик. –Т.: “Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi” -2021, 560 бет. 313-бет.

² Уразов К.Б. Бошқа тармоқларда бухгалтерия ҳисобининг хусусиятлари. Дарслик. Қайта ишланган ва тўлдирилган 2-нашр. Т.: “Фан ва технология”, 2019, -540 бет.

³ Xasanov B.A., Xashimov A.A. Boshqaruv hisobi. Darslik. –Toshkent. A.Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi. 2013 y. -260 b.

⁴ Абдусаломова Н.Б. Харажатларни келиб чиқиш жойлари ва жавобгарлик марказлари бўйича харажатларни бошқарув ҳисобини ташкил қилиш. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий-электрон журнал. www.interfinance.uz, №1, 2016 йил сентябр.

⁵ Боронов Б.Ф. Ёғ-мой саноати корхоналарида харажатлар таркиби ва уларнинг ҳисобини такомиллаштириш. // Молия. – Тошкент, 2022. - № 5. – 61-67-бетлар.

⁶ Пардаева Ш.А. Хўжалик субъектларида молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини такомиллаштириш. –Т.: ТМИ, иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация, 2021, 128 б.

жараёнлари бошқа ишлаб чиқариш корхоналаридан фарқли бир босқичда эмас, балки бир нечта босқичлар натижасида шаклланади. Шунинг учун, дори воситалари ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисобини ҳам айнан манашу ишлаб чиқариш босқичларининг ҳар бири бўйича алоҳида бухгалтерия ҳисобида акс эттириш лозим деб ҳисоблаймиз.

Дори воситалари ишлаб чиқариш жараёнларига моддий, меҳнат ҳақи ва бошқа харажатлар иштирок этиб, ушбу харажат моддаларининг улуши бошқа ишлаб чиқариш корхоналаридан фарқ қилади. Тадқиқот ишимизда дори воситалари ишлаб чиқариш харажатларининг таркибий таҳлили қуйидаги жадвал кўринишида акс эттирилди (1-жадвалга қаранг):

1-жадвал.

“Samarkand-England Eco-Medical” ҚК МЧЖда асосий ишлаб чиқариш харажатлари таркиби¹

Асосий ишлаб чиқариш цехлари	Моддий харажатлар		Меҳнат ҳақи харажатлари		Бошқа харажатлар	
	Минг сўмда	Улуши %	Минг сўмда	Улуши %	Минг сўмда	Улуши %
Дори воситалари тайёрлаш цехи	5 572 826,67	71,33	1 464 278,55	74,45	484 188,34	81,50
Дори воситалари бирламчи қадоқлаш цехи	551 158,68	7,05	174 136,62	8,85	33 269,38	5,60
Дори воситалари иккиламчи қадоқлаш цехи	1 689 278,11	21,62	328 295,15	16,69	76 638,40	12,90
Жами:	7 813 263,47	100,00	1 966 710,32	100,00	594 096,13	100

Дори воситалари ишлаб чиқариш цехларида амалга оширилган бевосита харажатлардан кўриш мумкинки, корхонанинг асосий ишлаб чиқариш цехларида харажатларнинг улуши турлича бўлиб, энг катта харажатлар бу дори воситалари тайёрлаш цехида амалга оширилган. Мазкур цехда моддий кўринишдаги ишлаб чиқариш харажатларининг улуши 71,33 %ни, меҳнат ҳақи кўринишидаги харажатлар улуши эса, 74,45 %ни ташкил этмоқда. Асосий ишлаб чиқаришда моддий ва меҳнатга ҳақ тўлаш каби харажатлардан ташқари яна бошқа мақсадларда харажатлар амалга оширилган бўлиб, ушбу кўрсаткичлар бўйича ҳам дори воситалари тайёрлаш цехи энг катта улуш қайд этилган. Шунингдек, дори воситалари иккиламчи қадоқлаш цехи бўйича харажатлар улуши ҳам асосий ишлаб чиқариш босқичида салмоқли ҳисобланиб, жами харажатлар таркибида ўртача учдан бир қисмини ташкил этган. Дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналарида дори воситалари бирламчи қадоқлаш цехи бўйича харажатлар улуши эса, бошқа асосий ишлаб чиқариш цехлари харажатларига нисбатан анча паст ҳисобланиб, унда моддий харажатларнинг улуши 7,05 %ни, меҳнат ҳақи харажатлари улуши эса, 8,85 %ни ташкил этган. Корхоналарда дори воситалари бирламчи қадоқлаш цехи бўйича харажатлар улуши дори воситалари иккиламчи қадоқлаш цехи бўйича харажатлар улушидан анча паст бўлишига асосий сабаб, дори воситалари бирламчи қадоқлаш цехи нисбатан кўпроқ автоматлаштирилган

¹ Дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналари маълумотлари асосида муаллиф ишланмаси.

бўлиб, ходимлар сони ҳам камроқ бўлади. Шунингдек, дори воситалари иккиламчи қадоқлаш цехининг моддий харажатлар таркибидаги айрим материаллар, жумладан фақатгина, иккиламчи қадоқладиган дори воситалари учун ишлатиладиган “пенал-коробка” материаллар қиймати жуда баланд бўлганлиги боис, корхонада дори воситалари иккиламчи қадоқлаш цехи харажатлари улуши баландроқ бўлади.

Дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналарида амалга оширилган бундай кўринишдаги харажатлар ишлаб чиқариш жараёнларига таъсир кўрсатадиган бевосита ва билвосита харажат моддаларидан ташкил топган бўлиб, мазкур илмий изланишлар давомида ушбу харажатлар таркибининг ҳар бирини чуқурроқ тадқиқ этиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Юқорида келтирилган долзарб масалалардан келиб чиқиб, ушбу илмий изланишларимиз давомида дори воситалари ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисобини ташкил этиш ва маҳсулотлар таннархини аниқлашнинг босқичли усули тавсия этилди (1-расмга қаранг):

1-расм. Дори воситалари ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулотлар таннархини аниқлашнинг босқичли усули¹

¹ Дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналари маълумотлари асосида муаллиф ишланмаси.

Дори воситалари ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулотлар таннархини аниқлашнингмазкур усули асосий ишлаб чиқариш харажатларини ҳар бир босқичда бухгалтерия ҳисобида ҳисобга олишга, харажатлар бошқаруви самарадорлигига эришишга, бошқарув ходимлари томонидан ишлаб чиқариш харажатларини назорат қилиш ҳамда бошқарув учун энг муҳим бўлган қарорлар қабул қилинишига эришишда муҳим бўлиб ҳисобланади.

Хулоса ва таклифлар. Мамлакатда дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналарида асосий ишлаб чиқариш жараёнлари бухгалтерия ҳисобини такомиллаштириш бўйича олиб борилган тадқиқотлар натижасида муҳим бўлган қуйидаги илмий хулосаларга келинди:

Биринчидан, олиб борилган тадқиқотлар давомида биз томонимиздан корхоналарда дори воситалари ишлаб чиқариш жараёнларини қуйидаги босқичларга ажратган ҳолда бухгалтерия ҳисобини юритиш тавсия этилди: 5 та жараёндан иборат *ёрдамчи ишлаб чиқариш босқичи* ҳамда 3 та жараёндан иборат *асосий ишлаб чиқариш босқичи*ни ўз ичига қамраб олади. Зотан, дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналарида амалга оширилаётган мазкур ишлаб чиқариш жараёнлари “GMP” талабларига мувофиқ ҳисобланиб, ушбу саноат тармоғи корхоналарининг ўзига хос хусусиятларини ташкил этади.

Иккинчидан, Дори воситалари корхоналарида харажатлар таркиби таҳлил қилинганда аниқ бўлдики, дори воситаларини сотиш натижасида тан олинган харажатлар, яъни сотилган дори воситалари таннархи барча харажатларга нисбатан катта бўлган. Дори воситалари ишлаб чиқариш корхоналарида амалга оширилган бундай харажатлар ишлаб чиқариш жараёнларига таъсир кўрсатадиган бевосита ва билвосита харажат моддаларидан ташкил топган бўлиб, мазкур илмий изланишлар давомида ушбу харажатлар таркибининг ҳар бирини чуқурроқ тадқиқ этиш мақсадга мувофиқ деб топилди. Корхоналарда дори воситалари ишлаб чиқариш харажатларини ҳам ҳар бир ишлаб чиқариш жараёнлари бўйича алоҳида ҳисобини юритиш ахборот фойдаланувчиларининг молиявий ва бошқарув ахборотларига бўлган эҳтиёжларини тўлиқроқ қондиришга хизмат қилади деб ҳисоблаймиз.

Учинчидан, тадқиқот ишида дори воситалари ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисобини ташкил этиш ва маҳсулотлар таннархини аниқлашнинг босқичли усули тавсия этилди. Дори воситалари таннархини ўрта босқич орқали аниқлашга оид тавсия этилган ушбу усул тайёр маҳсулотлар таннархини аниқ ҳисоб-китоб қилишга хизмат қилади деб ҳисоблаймиз. Қолаверса, ушбу усулнинг дори воситалари саноати корхоналари амалиётига жорий қилиниши асосий ишлаб чиқариш харажатларини ҳар бир босқичда бухгалтерия ҳисобида қайд этишга, харажатлар бошқаруви самарадорлигига эришишга, бошқарув ходимлари томонидан ишлаб чиқариш харажатларини назорат қилиш ҳамда бошқарув учун энг муҳим бўлган қарорлар қабул қилинишига эришишга хизмат қилади.

Фикримизча, юқорида биз томонимиздан ишлаб чиқилган илмий хулоса ва амалий тавсиялар дори воситалари саноати корхоналарида ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисобини такомиллаштиришга, дори воситалари таннархини реал аниқлашга хизмат қилади, деб ҳисоблаймиз.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Республикада озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашнинг кўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони. 2024 йил 16 февраль. ПФ-36-сон.

2. Уразов К.Б., Пўлатов М.Э. Бухгалтерия ҳисоби. Дарслик. –Т.: “Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi” -2021, 560 бет. 313-бет.

3. Уразов К.Б. Бошқа тармоқларда бухгалтерия ҳисобининг хусусиятлари. Дарслик. Қайта ишланган ва тўлдирилган 2-нашр. Т.: “Фан ва технология”, 2019, -540 бет.

4. Xasanov B.A., Xashimov A.A. Boshqaruv hisobi. Darslik. –Toshkent. A.Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi. 2013 y. -260 b.

5. Абдусаломова Н.Б. Харажатларни келиб чиқиш жойлари ва жавобгарлик марказлари бўйича харажатларни бошқарув ҳисобини ташкил қилиш. “Халқаро молия ва ҳисоб” илмий-электрон журнал. www.interfinance.uz, №1, 2016 йил сентябр.

6. Боронов Б.Ф. Ёғ-мой саноати корхоналарида харажатлар таркиби ва уларнинг ҳисобини такомиллаштириш. // Молия. – Тошкент, 2022. - № 5. – 61-67-бетлар.

7. Пардаева Ш.А. Хўжалик субъектларида молиявий натижаларнинг стратегик бошқарув ҳисобини такомиллаштириш. –Т.: ТМИ, иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация, 2021, 128 б.

8. Xudaynazarova D.G. Farmasevtika korxonalarida biznes jarayonlari hisobini tashkil etishning dolzarb masalalari. // Symposium on advanced studies and future directions. International multidisciplinary research conference. – Barcelona, 2025. – 92-100-betlar.

9. Боронов, Б. Ф. "Ёғ-мой маҳсулотлари ҳисоби методологиясини такомиллаштириш." Т.: ТМИ, иқтисодиёт фанлари доктори (DSc) илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация, -244 б (2023).

10. Farxodovich, Boronov Bobur, Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna, and Yodgorov Xushvaqt Mansurovich. "Farmasevtika korxonalarida buxgalteriya hisobining o‘ziga xos xususiyatlari." *FRONTIERS OF KNOWLEDGE AND INTERDISCIPLINARY DISCOVERY* 1.1 (2025): 282-289

11. <https://gov.uz/oz/ssv/news/view/139446>

Х.Ёдгоров	Kh.Yodgorov
Учёт производственных затрат и порядок определения себестоимости на предприятиях фармацевтической промышленности Аннотация. В данной статье разъясняется сущность учета на предприятиях фармацевтического производства с учетом специфики производственных процессов и необходимости учета себестоимости фармацевтической продукции. Также разработаны методические процедуры учета основных производственных затрат на предприятиях фармацевтического производства по себестоимости готовой продукции. Ключевые слова: предприятия фармацевтической промышленности, фармацевтическая продукция, лекарственные препараты, основное производство, вспомогательное производство, первичная упаковка лекарственных препаратов, вторичная упаковка лекарственных препаратов, учет процессов производства лекарственных препаратов.	Accounting of production costs and the procedure for determining cost at pharmaceutical industry enterprises Abstract. This article explains the essence of accounting in pharmaceutical manufacturing enterprises, taking into account the specifics of production processes, the need for accounting for pharmaceutical manufacturing costs. Also, methodological procedures for accounting the main production costs in pharmaceutical manufacturing enterprises at the cost of finished products are developed. Keywords: pharmaceutical industry enterprises, pharmaceuticals, primary production, primary packaging process of pharmaceuticals, secondary packaging process of pharmaceuticals, cost accounting of pharmaceutical production.

ISSN 2091-5187

☞ “SERVIS” ☞

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

08.09.2026 yilda terishga berildi. 25.09.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,6. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,68. Adadi 100 nusxa. Buyurtma №0169A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.